

ROZMOWA Z PROF. WIELISŁAWĄ OŚMAŃSKĄ-FURMANEK - PROREKTOREM DS. JAKOŚCI KSZTAŁCENIA OTWIERA CYKL ARTYKUŁÓW DOTYCZĄCYCH WDROŻENIA KRAJOWYCH RAM KWALIFIKACJI.

KRAJOWE RAMY KWALIFI- KACJI

> Z PROF. WIELISŁAWĄ OŚMAŃSKĄ-FURMANEK ROZMAWIAJĄ MAŁGORZATA GIBOWSKA I SYLWIA JACHACZ

> Uniwersytet Zielonogórski a Krajowe Ramy Kwalifikacji - czy jesteśmy przygotowani do zmian?

Zmiana polegająca na wprowadzeniu Krajowych Ram Kwalifikacji może stanowić dla niektórych uczelni prawdziwe wyzwanie. W tym celu MNiSW prowadziło intensywne działania zmierzające do zapoznania środowiska akademickiego z tematyką Krajowych Ram Kwalifikacji. W całej Polsce organizowano specjalistyczne spotkania informacyjno-promocyjne i seminaria konsultacyjne dla przedstawicieli szkół wyższych i pozostałych interesariuszy tej tematyki. Miały one na celu poszerzenie wiedzy na temat KRK oraz zwiększenia potencjału polskich uczelni po wdrożeniu KRK w system szkolnictwa wyższego. W ramach projektu systemowego pt.: *Krajowe Ramy Kwalifikacji w szkolnictwie wyższym jako narzędzie poprawy jakości kształcenia* w Uniwersytecie Zielonogórskim 17 lutego br. odbyło się spotkanie konsultacyjno-promocyjne, którego celem było zapoznanie pracodawców oraz pracowników ze specyfiką KRK i ich oddziaływania na otoczenie społeczno-gospodarcze środowiska akademickiego. Kolejne seminarium konsultacyjne pt.: *Krajowe Ramy Kwalifikacji. Budowa programów studiów na bazie efektów kształcenia* zorganizowano 25 lutego br. Seminarium przeznaczone było głównie dla osób, które będą brały udział w przygotowaniu programów studiów wg nowych zasad reprezentujących różne obszary kształcenia oraz osób odpowiedzialnych za funkcjonowanie wewnętrznych systemów zapewniania jakości kształcenia. W przeciągu roku akademickiego 2010/2011, jako Prorektor ds. Jakości Kształcenia

we współpracy z uczelnianym koordynatorem ECTS dr Elżbietą Kołodziejską zorganizowałyśmy szereg spotkań o charakterze warsztatowym, skierowanych bezpośrednio do pracowników naukowo - dydaktycznych zainteresowanych doskonaleniem umiejętności opisywania efektów kształcenia w programach przedmiotów lub kursów. Musimy pamiętać, że budowanie programów kształcenia w oparciu o opis efektów oraz poprawne formułowanie efektów kształcenia w opisach poszczególnych kursów w powiązaniu z efektami całego programu będzie zadaniem wszystkich pracowników w związku z wprowadzeniem KRK.

> Czy jesteśmy przygotowani pod względem legislacyjnym do wprowadzenia Krajowych Ram Kwalifikacji?

Nowelizacja ustawy - *Prawo o szkolnictwie wyższym* odpowiada założeniom stawianym przez Krajowe Ramy Kwalifikacji. W wyniku nowych regulacji prawnych wydziały zyskają autonomię programową, tym samym zaczną decydować o kierunkach kształcenia. Dzisiejsze standardy zostaną zastąpione przez opis efektów kształcenia i opis procesu kształcenia. Rada Główna Szkolnictwa Wyższego zaopiniuje wzorcowe efekty kształcenia, które będą służyły uczelniom za podstawę do pracy nad własnym modelem. Wybrane jednostki uzyskają absolutną swobodę w kreowaniu kierunków kształcenia. Warunkiem koniecznym jest posiadanie uprawnień do nadawania stopnia doktora habilitowanego. Jednostki, które nie posiadają takiego prawa również będą mogły tworzyć własne kierunki kształcenia, jednakże przed uruchomieniem kierunku

program zostanie poddany ocenie Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Kierunki, które zyskają szczególne uznanie ekspertów mogą uzyskać wyróżnienie ze strony Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego i tym samym efekty kształcenia definiujące wyróżniony kierunek zostaną wskazane jako wzorcowe, tym samym dając możliwość wykorzystania ich przez inne uczelnie. Osoby, które już posiadają status studenta dokończą cykl kształcenia tj. zgodnie z listą kierunków studiów i standardami.

> **Jakie są oczekiwania wobec Krajowych Ram Kwalifikacji?**

Krajowe Ramy Kwalifikacji powinny w pierwszym rzędzie umożliwić porównanie efektów kształcenia, zarówno w wymiarze krajowym jak i międzynarodowym. Porównanie umożliwi i ułatwi nam uznawanie stopni i dyplomów oraz innego rodzaju świadectw. Dodatkowe korzyści, które wynikają z wprowadzenia Krajowych Ram Kwalifikacji to np. wzrost autonomii uczelni w zakresie tworzenia i prowadzenia programów studiów. Kandydaci na studia, osoby zainteresowane uzupełnieniem wykształcenia, pracodawcy - otrzymają pełną informację na temat kwalifikacji i kompetencji jakie uzyskają absolwenci danego kierunku lub osoby, które ukończą daną ścieżkę kształcenia. Pojawia się dodatkowa możliwość wprowadzenia do listy swoich osiągnięć dokonań spoza formalnego obszaru kształcenia. Informacje te, zostaną zawarte w suplemencie do dyplomu.

> **Co zyskają uniwersytety wdrażając Krajowe Ramy Kwalifikacji?**

Priorytetem polskich uczelni stał się proces kształcenia. Kilka lat temu wypracowano i zatwierdzono standardy kształcenia dla ponad stu kierunków studiów. Stworzono ramę w której zawarto treści nauczania z odniesieniem do minimalnej liczby godzin w jakiej powinna zostać zrealizowana. Dziś okazuje się, że nie jesteśmy w stanie spełnić dwóch podstawowych warunków koniecznych do realizowania kształcenia zgodnie z założeniami standardów. Dlatego, że po pierwsze studenci nie reprezentują jednolitego poziomu pod względem przygotowania, a po drugie lista kierunków nie w pełni odpowiada potrzebom rynku pracy. Wdrożenie Krajowych Ram Kwalifikacji i zdefiniowanie efektów kształcenia umożliwi uelastycznienie oferty, czym dostosuje ją zarówno do potrzeb rynku pracy jak i możliwości szerokiej rzeszy studentów. Nie można odgórnie narzucić jednolitego, doskonałego modelu, który odpowie na szerokie zapotrzebowanie. Uczelnie zyskają na autonomii i tym samym będą odpowiedzialne za stworzenie oferty. Podstawowym wymogiem jest stworzenie czytelnych efektów kształcenia, na podstawie których zostanie przygotowany program kształcenia, który będzie zdolny zaspokoić potrzeby studentów o różnym stopniu zdolności. Nie należy zapominać o roli jaką będzie odgrywał wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia, monitorując przebieg kształcenia studentów w poszczególnych jednostkach uczelni.

> **Co oznacza termin „kwalifikacja” w myśl Krajowych Ram Kwalifikacji?**

Zgodnie z definicją oznacza „formalny wynik procesu oceny i walidacji uzyskany w sytuacji, w której właściwy organ zgodnie z ustaloną procedurą stwierdził, że dana osoba osiągnęła efekty uczenia się zgodne z określonymi standardami”. W myśl Krajowych Ram Kwalifikacji określenie poziomu posiadanych kwalifikacji ma charakter formalny – odpowiedni do tytułu, stopnia, można go utożsamiać z posiadaniem dyplomu, świadectwem. Tym samym odpowiada dokumentom, które posiadamy i dzięki którym potwierdzamy zakończenie pewnego etapu kształcenia. Kwalifikacje są składową efektów kształcenia i przyporządkowanego im poziomu ich realizacji. Niezwykle istotne i pomocne jest, zdefiniowanie efektów uczenia się z uwzględnieniem trzech podstawowych składowych, czyli: wiedzy, umiejętności i kompetencji, zarówno personalnych jak i społecznych.

> **Dla jakich obszarów kształcenia w Polsce zdefiniowano wspomniane wyżej efekty uczenia się?**

Realizując koncepcję definiowania efektów kształcenia w październiku 2009 r. MNiSW powołało zespół roboczy (Zespół ds. deskryptorów obszarów kształcenia dla Krajowych Ram Kwalifikacji w szkolnictwie wyższym), którego zadaniem było opracowanie opisu efektów kształcenia dla ośmiu wyodrębnionych obszarów kształcenia: obszaru studiów humanistycznych; w naukach społecznych; w naukach ścisłych; przyrodniczych; technicznych; medycznych; rolniczych, leśnych i weterynaryjnych oraz obszaru studiów poświęconych sztuce. Warto zaznaczyć, że decyzja o wyodrębnieniu 8 obszarów kształcenia w celu przeprowadzenia odpowiednich prac projektowych nie przesądza liczby obszarów występujących w przyszłych regulacjach prawnych dotyczących KRK, a tym bardziej ich nazw. Kwestie te powinny być przedmiotem dalszej dyskusji.

> **Ile poziomów kwalifikacji wyodrębniono?**

Krajowe Ramy Kwalifikacji dla szkolnictwa wyższego zawierają trzy poziomy, które odpowiadają rzeczywistym, obecnym trzem stopniom kształcenia. Krajowe Ramy Kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie zawierają osiem poziomów, natomiast KRK SzW odpowiadają, lub raczej będą odpowiadały, trzem ostatnim, najwyższym poziomom. Każda forma aktywności naukowej powinna znaleźć odniesienie w stosownym poziomie KRK.

> **Jakie są powiązania między kwalifikacjami - oraz jakie są warunki ubiegania się o uzyskanie kolejnych kwalifikacji?**

Istotnym elementem KRK są powiązania między poszczególnymi kwalifikacjami, określające w szczególności możliwe ścieżki kształcenia prowadzące do uzyskania kolejnych kwalifikacji. Ścieżki te wynikają z warunków określających, jakie kwalifikacje musi posiadać osoba ubiegająca się o uzyskanie danej kwalifikacji. W istocie ścieżki te są zatem określone przez warunki przyjęcia na studia, sformułowane w aktach prawnych (a nie na poziomie uczelni). Mogłoby się wydawać, że naturalnym warunkiem wstępnym uzyskania kwalifikacji danego poziomu jest posiadanie pewnej

kwalifikacji na poziomie bezpośrednio niższym. Jednakże wymaganie takie może być nadmiernie restrykcyjne. W KRK przyjęto następujące rozwiązanie zgodne z obecnie obowiązującymi regulacjami: warunkiem ubiegania się o kwalifikację na poziomie I jest posiadanie kwalifikacji odpowiadającej ukończeniu szkoły średniej i zdaniu egzaminu maturalnego, warunkiem ubiegania się o kwalifikację na poziomie II jest w przypadku podejmowania studiów II stopnia jest posiadanie kwalifikacji na poziomie I, w przypadku podejmowania jednolitych studiów magisterskich posiadanie kwalifikacji odpowiadającej ukończeniu szkoły średniej i zdaniu egzaminu maturalnego, natomiast warunkiem ubiegania się o kwalifikację na poziomie III jest posiadanie kwalifikacji na poziomie II.

> **Jaki jest nakład pracy związany z uzyskaniem poszczególnych kwalifikacji?**

Nakład pracy związany z osiągnięciem efektów uczenia się przypisanych poszczególnym poziomom kwalifikacji jest wyrażony w punktach ECTS. Nakład ten wynosi dla kwalifikacji na poziomie I: 180-240 punktów ECTS, dla kwalifikacji na poziomie II: w przypadku posiadania kwalifikacji na poziomie I 90-120 punktów ECTS, w przypadku nieposiadania kwalifikacji na poziomie I 300 (lub 300-360) punktów ECTS. W przypadku kwalifikacji na poziomie III (studia doktoranckie) nie oszacowano jeszcze nakładu pracy, kwestia jest otwarta i ewentualne, przyszłe regulacje mogłyby wynikać z uzgodnień na poziomie międzynarodowym. Podane wyżej „widełki” określające minimalną i maksymalną wielkość nakładu pracy związanego z uzyskaniem poszczególnych kwalifikacji, umożliwiają zróżnicowanie tego nakładu (liczby punktów ECTS) w zależności od obszaru i profilu kształcenia.

> **Jakie zadania w zakresie opracowania regulacji wewnętrznych dot. KRK zgodnych z ustawą z dnia 18 marca 2011r. o zmianie ustawy stoją przed Uniwersytetem Zielonogórskim w najbliższym czasie?**

Najważniejsze zadanie to przede wszystkim dostosowanie programów kształcenia na prowadzonych już kierunkach studiów do efektów kształcenia opracowanych indywidualnie przez naszą uczelnię, albo do wzorcowych efektów kształcenia dla wybranych kierunków studiów określonych w osobnym rozporządzeniu MNiSW zgodnych z KRK dla Szkolnictwa Wyższego dla wymienionych wcześniej obszarów kształcenia w terminie do 12 miesięcy. Kolejne zadanie dotyczy opracowania szczegółowych efektów kształcenia i dostosowanie do nich programów kształcenia na studiach doktoranckich jak i na studiach podyplomowych.

> **Dziękujemy za rozmowę.**

... "NAJBAR-
DZIEJ PRAK-
TYCZNAŹ RZE-
CZĄ NA ŚWIE-
CIE JEST DO-
BRA TEORIA" ...

> ROZMOWA EWY SAPEŃKO
Z PROF. ANDRZEJEM CEGIELSKIM

> **Panie Profesorze, jest pan matematykiem, a ściślej mówiąc specjalizuje się Pan w teorii i metodach optymalizacji? Czy mógłby Pan krótko wyjaśnić czytelnikom niebędącym matematykami czym Pan się zajmuje?**

Człowiek, podejmując decyzje stara się postępować w sposób optymalny. Sposobami, jak to robić zajmuje się właśnie dziedzina matematyki nazywana optymalizacją. Podam kilka przykładów. Chcąc dotrzeć samochodem do Białegostoku planujemy trasę tak, aby czas przejazdu był jak najkrótszy, albo koszty tego przejazdu były jak najmniejsze. Kryteria optymalności mogą być zresztą różne. Można na przykład zechcieć wybrać drogę, na której jest najmniej fotoradarów. Inwestując pieniądze na giełdzie chcielibyśmy otrzymać największy zwrot przy możliwie małym ryzyku. Planując pracownikom przydział czynności przy danych ograniczeniach, przedsiębiorca stara się zmaksymalizować zysk lub zminimalizować koszty. Linia lotnicza planując rozkład lotów stara się przewieźć przy zadanych kosztach jak najwięcej pasażerów. Planując ogrzewanie budynku chcemy zminimalizować koszty tego ogrzewania. Opracowując prognozę pogody meteorolodzy dążą do tego, aby różniła się ona jak najmniej od rzeczywistej pogody, która będzie następnego dnia. Planując plan rentgenowskich naświetleń nowotworu należy zmaksymalizować szansę jego usunięcia minimalizując jednocześnie straty w zdrowych organach. Przykładów takich działań mógłbym podać wiele. We wszystkich tych działaniach obecna jest matematyka, a w szczególności optymalizacja, często w sposób niewidoczny. Wielu z nas ma w samochodzie system nawigacji satelitarnej. Urządzenie to ma nam znaleźć najkrótszą, najtańszą bądź najszybszą trasę